

EaPGREEN

Partnership for Environment and Growth



This project is
funded by the EU

Monitoring

Matthew Cashmore və Martin Smutny
BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyasının
məsləhətçiləri
Bakı, 4-5 aprel 2018-ci il

Monitoring

” ... gözlənilməyən mənfi təsirlərin hələ erkən mərhələdə müəyyən edilməsi və müvafiq bərpa tədbirlərinin görülməsi məqsədilə planların və proqramların icra olunmasının ətraf mühitə, habelə insan sağlamlığına olan mühüm təsirlərinin monitorinqini aparmalıdır.

Həyata keçirilmiş monitorinqin nəticələri 9-cu maddənin 1-ci bəndində istinad olunan ... qurumların və ictimaiyyətin diqqətinə çatdırılmalıdır».

BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyasının SEQ üzrə Protokolu

Nə üçün monitoring aparmalı?

- Erkən xəbərdarlıq sistemi: Gözlənilməyən mənfi təsirləri erkən mərhələdə aşkarlayır.
- Yoxlama:
 - Təsirlər barəsində qabaqcadan verilən proqnozlar/uyğunluğun qiymətləndirilməsi dəqiqdirmi?
 - SEQ üzrə tövsiyələr/yumşaltma tədbirləri/şərtlər düzgün şəkildə icra edilirmi?/Onlara riayət olunurmu?
 - Yumşaltma tədbirləri/şərtlər gözlənilən nəticəni verirmi?
- Təcrübə: Biz gələcəkdə daha yaxşı nə edə bilərik?
SEQ qərar qəbuletmə prosesinə nə kimi töhfə verib?

Nəyin monitorinqini aparmalı?

- SEQ üzrə nəzərdə tutulmuş məqsədlər, hədəflər və göstəricilər
- Ətraf mühitin plan və ya proqramın təsirlərini göstərəcək mövcud vəziyyətinin əlamətləri
- Təsirlərin qiymətləndirilməsi zamanı aşkar olunmuş mümkün əhəmiyyətli təsirlər
- Mühüm əhəmiyyətə malik mənfi təsirlərin balanslaşdırılması və ya azaldılması məqsədilə təklif edilmiş yumşaltma tədbirləri

Göstəricilərin seçilməsi

- Dəyişiklik göstəriciləri: Planların və proqramların təsirləri göstəricilərin dəyişiklik əlamətlərini və müvafiq göstəricilərin nə dərəcədə dəyişdiyini öyrənməklə ölçülə bilər.
- Cari vəziyyət və proqnozlaşdırılan təsirlər: Göstəricilərin istiqamətindəki dəyişikliklər cari vəziyyət və proqnozlaşdırılan təsirlərə qarşılıq ölçülə bilər.
- Bençmarkinq: Göstəricilərin istiqamətindəki dəyişikliklər oxşar təsirlərin baş verib vermədiyini müəyyən etmək məqsədilə digər müqayisəli mövqelər və ya reseptorlara qarşı da ölçülə bilər. Bençmarkinq xarici dəyişiklik faktorlarını nəzərə almaqla qarşılıqlı fəaliyyətin qiymətləndirilməsinə kömək edə bilər.

Monitoring təcrübəsi

- Fəaliyyət və strateji monitoring göstəricilərindən istifadə etmək (məs: karbon qazı emissiyası)
- Bərpa tədbirlərinin görülməli olduğunu xəbər verən müvafiq hədlər müəyyən etmək
- Öhdəliklər, monitoringlərin aparılması tezliyi, təhlil və monitoring üzrə hesabatın verilməsi proseslərinə uyğun olaraq dəqiq hazırlıqlar aparmaq
- Pronozlaşdırılmayan/gözlənilməyən hadisələrə cavab verməyə uyğunlaşmaq
- Mövcud ekoloji monitoring proqramlarından maksimum dərəcədə istifadə etmək

Praktiki nümunələr – Ofşor zonalarda külək enerjisi, Birləşmiş Krallıq

- SEQ və ETQ zamanı toplanmış məlumatları özündə əks etdirən onlayn portal
- SEQ üzrə tövsiyələr/yoxlamaların aparılması
 - SEQ və hazırlıq vəziyyəti üzrə tövsiyələrin toplanması
- SEQ üzrə Tədqiqat Proqramı:
 - Məlumatlar arasında aşkar edilmiş boşluqların aradan qaldırılması üçün tədqiqatın aparılması



Şotlandiyanın Milli Park Strategiyası

Table 8 Proposed SEA Monitoring Framework.

Göstəricilər	Müvafiq hədəflər	Səbəb	Mənbə	Müddət	
«inverduire»də olan insanların sayı	1. «İstixana effekti» yaradan qazların emissiyasını azaltmaq	Strategiyanın iqlim dəyişkənliyi və havanın keyfiyyətinə potensial təsirləri narahatlıq doğurur. Bu təsirlərin yaranmasına səbəb insanların getdikcə daha çox avtomobillərdən istifadə etməsidir. Bu göstəricilər «Cairngorm» və «Glenmore» a gələn insanların, habelə avtomobillə ziyarətə gələn insanların sayı barəsində təsəvvür yaradacaqdır	«Highland» Şurası	Bütün göstəricilər barəsində hər il hesabat veriləcəkdir.	
«Cas Car» parkda olan nəqliyyat vasitələrinin sayı	2. Havanın keyfiyyətini qorumaq və yaxşılaşdırmaq		Şotlandiya Meşəçilik Komissiyası		
«Glenmore Visitor Center»də olan insanların sayı			«Natural Retreats»		
«Cairngorm Mountain»də bilet satışları					
Meşə yolundan istifadə edən insanların sayı	6a Biomüxtəlifliyin, nadir yabanı növlərin və sığınacaqların qorunması və artırılması	Strategiyanın mühüm növlərə (məs: Sibir xoruzu) potensial olaraq mənfi təsir göstərməsi narahatlıq doğurur. Ciğirlərdən istifadənin hesablanması səs-küyə, «narahatlığa həssas» sahələrdən istifadə edən insanların sayı barəsində təsəvvür yaradacaqdır. Bu göstərici, həmçinin Strategiyanın asta yerləş və velosiped sürmə kimi idman növlərinə marağın artırılmasında, ziyarətçilərin əsas ərazinin digər sahələrindən də istifadə etməyə təşviq olunmasında uğurlu olub olmaması barəsində məlumat verəcəkdir.	«Cairngorms» Milli Parkının rəhbərliyi		
«Lochan na Freith»də ciğirlərdən istifadə edən insanların sayı				Şotlandiya Meşəçilik Komissiyası	
«Cairngorm Estate»də səkkiz məntəqədə olan insanların sayı				«Natural Retreats»	

Şotlandiyanın Torpaqdan İstifadə Planı

Cədvəl 11: Monitorinq göstəriciləri (qərar qəbul edildikdən sonra yekunlaşdırılacaq)

SEQ Mövzu və Məqsəd	SEQ meyarı	Göstərici	Mənbə
Biomüxtəliflik, flora və fauna			
Biomüxtəlifliyi, sığınacaqları və növləri qorumaq və mümkün olan hallarda zənginləşdirmək	Təklif biomüxtəliflik, flora və faunaya dair maraqlara (məs: beynəlxalq və milli adlandırma və qorunan növlər) təsir göstərəcəkm?	Mühafizə olunan təbiət sahələrinin əlamətləri nisbəti arzu olunan vəziyyətdədir (SSSİ, SPA və SAC)	SNH
	Təklif sığınacaqlar arasındakı əlaqəni və canlı təbiət koridorlarına təsir göstərəcəkm? Sığınacaqlar arasındakı əlaqə yox olacaq, yoxsa bu əlaqə daha da genişlənəcək?	Sığınacaqlar arasındakı əlaqənin nə dərəcədə qırılması son dövrlərdə baş verənlərlə bağlıdır	Planlaşdırma üzrə müraciətlərin monitorinqi
Əhali və insan sağlamlığı			
Hər kəsin yaşayış şəraitini yaxşılaşdırmaq, insan sağlamlığının dəyərini təşviq etmək	Təklif açıq sahələrin əlçatanlığına təsir göstərəcəkm?	1 ha açıq sahə daxilində % əhalinin açıq sahələrə daxil olmaq imkanı/hər 1000 rezident üçün istifadə oluna bilən açıq sahə	Stirling Council Open Space Audit and Strategy
	Təsir səs-küy də daxil olmaqla yaşayış yerlərində mövcud olan şəraitə təsir göstərəcəkm?	Səs-küy səviyyəsinin qiymətləndirilməsi	Planlaşdırma üzrə müraciətlərin monitorinqi

Praktiki nümunələr: Müəssisə və innovasiya Çexiya Respublikası, 2007 – 2013

- SEQ
 - Monitoring göstəriciləri
 - Layihənin seçilməsi üçün ekoloji meyarlar (müvafiq göstəricilərə uyğun)

Göstəricilər

- "İstixana effekti" yaradan qazların emissiyası
- Enerjiyə qənaət
- Alternativ mənbələrdən enerji əldə olunması

Meyarlar

- Layihə "istixana effekti" yaradan qazların emissiyasının azaldılmasında nə kimi rol oynayacaq?
- Layihə enerjiyə qənaət olunmasını necə dəstəkləyəcək?
- Layihə alternativ mənbələrdən enerji istehsalını necə artıracaq?

Praktiki nümunələr: Müəssisə və İnnovasiya Çexiya Respublikası, 2007 – 2013

- Sənaye və Ticarət Nazirliyi seçilmiş ekoloji meyarları bütövlükdə layihənin qiymətləndirilməsi sisteminə tətbiq etmişdir
- Ərizəçilər layihənin ekoloji fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi üçün əlavə xallar qazana bilərlər
- Layihənin qiymətləndirilməsindən əldə olunan nəticələr Proqramın ekoloji göstəricilərə verdiyi ümumi töhfənin hesablanmasında istifadə oluna bilər

Praktiki nümunələr: Müəssisə və İnnovasiya Çexiya Respublikası, 2007 – 2013

Ekoloji monitoring sistemi. Layihələrin qiymətləndirilməsi və seçilməsi

Proqram üçün ekoloji göstəricilər



Layihələr üçün ekoloji meyarlar



Layihələr üçün ekoloji göstəricilər



Diqqətinizə görə təşəkkürlər!